

SXEDIO.30L

29.9.1907: ΠΛΗΡΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΠΟΥ ΕΠΙΦΥΛΑΧΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟ ΑΠΟΙΚΙΩΝ ΟΥΙΝΕΤΩΝ ΤΣΕΡΤΣΙΛ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΦΙΞΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Όταν το **1907** οι Έλληνες Κύπριοι βρέθηκαν αντιμέτωποι με την επίσκεψη του υφυπουργού Αποικιών Ουΐνστον Τσέρτσιλ, θεώρησαν ότι βρήκαν την ευκαιρία που περίμεναν για να διαδηλώσουν τον ενωτικό τους πόθο με κάθε τρόπο και μέσο.

Ο τόπος που έδρασαν οι Έλληνες κύπριοι έδινε την εντύπωση ότι η πραγματοποίηση της ένωσης εξαρτάτο από τον ίδιο και μόνο ή ήθελαν φεύγοντας από την Κύπρο να πάρει ένα σαφές μήνυμα: Οτι οι Έλληνες θα συνέχιζαν τις προσπάθειες τους μέχρι που θα επιτύγχαναν την Ένωση με την Ελλάδα- αίτημα που θα οδηγούσε σε μακρούς αγώνες και μια εξέγερση ύστερα από **50** χρόνια με τον αγώνα της ΕΟΚΑ το **1955**.

Έτσι όταν πάτησε το ποδι του στην Κύπρο ο βρετανός υφυπουργός όλοι οι Έλληνες από άκρου σε άκρο της νήσου κινητοποιήθηκαν προβάλλοντας τον ενωτικό ποθο.

Η άφιξη του Τσέρτσιλ και η υποδοχή του στο λιμάνι της Αμμοχώστου όπου κατέπλευσε το βρετανικό καταδρομικό "Αφροδίτη" που τον μετέφερε ήταν συγκλονιστική.

Η περιγραφή που έδωσε η εφημερίδα "Κυπριακός φύλαξ" στις **29** Σεπτεμβρίου **1907** έδινε όλες τις λεπτομέρειες:

"Από της π. τετάρτης η Κύπρος φιλοξενεί διαπρεπή πολίτην και πολιτικόν της Μ. Βρετανίας επισκεπτόμενον τινάς βρετανικής αποικίας προς προσωπικήν εξέτασιν και μελέτην των αναγκών αυτών.

Επιβαίνων του ισχυρού καταδρομικού "Αφροδίτη" επεσκέψατο πρώτον την Μελίτην, ήτις αποτελεί σπουδαιότατον εν τη Μεσογείω στρατιωτικόν και ναυτικόν σταθμόν, και εκεί βεβαίως ουδέν άλλο έμελλε να ακούση αίτημα ειμή υπέρ της

αποκαταστάσεως της ιταλικής γλώσσης και της παροδόσεως των αφαιρεθεισών πολιτικών ελευθεριών, εις ο δυστυχώς απήντησε μετά πικράς αυστηρότητος.

Εφώτιζεν ήδη λαμπρώς ο μεσημβρινός ήλιος τας κυπριακάς ακτάς και διά των νεών ανοιγμάτων σαρκαστικώς εκάγχαζον τα τείχη της ηρειπωμένης Αμμοχώστου, ότε το σιδηρόφρακτον σκάφος ηγκυροβολει την αυγή της παρελθούσης τετάρτης εις τα ύδατα ακριβώς εκείνα, όπου ο Πολιορκητής Δημήτριος κατεναυμάχησε τον αιγύπτιον στρατηγόν Πτολεμαίον, στήσας επί τη νίκη ταύτη το θαυμαστόν άγαλμα της Νίκης της Σαμοθράκης, ως επικαλείται σήμερα και βαινούσης επί πρώτας τριήρους, ανακείμενον δε νυν εν τω Μουσείω Λούβρω.

Εις την μεσαιωνικήν νεκροφάνειαν των ερειπίων της Αμμοχώστου προσέδωκε ταχέως έκτακτον ζώην ζωντανήν ρεύμα γερόντων, ανδρών, γυναικών και παιδών εκ τε της πόλεως και των χωρίων μετά κινητού δάσους ελληνικών σημαίων αμυλλωμένων διά των φαιδρών χρωμάτων αυτών προς την ηρεμούσαν νωχελώς θάλασσαν και τον διαγελόντα γαλανόν ουρανόν.

Το όνομα του καταδρομικού δεν προτιμήθη πιστεύομεν τυχαίως καίτοι οι βρεττανοί πολιτικοί, μετά τον αείμνηστον Μέγαν Γέροντα (Γλάδστων) δεν φαίνονται γοητευμένοι υπό του μεγαλείου και του εκπάγλου κάλλους της αρχαιότητος και ανέλπιστον και αδόκητον δεν θα υπήρξε διά τον ευπατρίδην βρετανόν Υφυπουργόν το ωραίον και ενθουσιαστικόν θέαμα προς των επιθαλασσίων τειχών της Αμμοχώστου και υπό τον πύργον του Οθέλλου.

Απασα η αρτιπαγής προκυμαία και πολύ πέραν έτι είχε καλυφθή υπό σημαίων ελληνικών αίτινες φρικιώσαι υπό της εωθινής θαλασσίας αύρας απετέλουν γοητευτικόν σμήνος των γαλανολεύκων και πτερωτών εθνικών ελπίδων του ελληνικωτάτου λαού της νήσου.

Του ενθουσιώντος και αγαλλομένου εκείνου πλήθους προηγούντο επαξίως της Νέας Σαλαμίνας κατά την ιστορικήν ευκαιρίαν ο δήμαρχος Αμμοχώστου και Βαρωσίων και βουλευτής Λάρνακος- Αμμοχώστου κ.

Λούης Ευ. Λοΐζου μετά του δημοτικού συμβουλίου και των νέων επιστημόνων πρωτοστατούντων πάντοτε εν τη εθνική κινήσει της επαρχίας και της πόλεως.

Ο κ. διοικητής μετά του κ. Δημάρχου τη 9 π.μ. επιβάντες λέμβου διεπεραιώθησαν εις το καταδρομικόν "Αφροδίτη" ίνα χαιρετίσωσι τον εντιμώτατον υπουργόν.

Αγημα ναυτών απέδωκε στρατιωτικής τιμάς προς αμφοτέρους, προσηνέστατος δε υπεδέξατο αυτούς ο κ. Τσώρτσιλ προς τον θλίβων την χείρα του ο κ. Δήμαρχος λέγει:

"Ειμί πολύ ευτυχής, εντιμότητε, ότι πρώτος Ελλην προσέχομαι ίνα θλίψω την χείρα υμών και προσφωνήσω "καλώς ήλθετε".

Ο κ. Τσέρτσιλ απαντών είπε:

"Χαίρω πολύ ότι μετά του κ. Διοικητού έχω το ευτύχημα να δεξιωθώ τον Ελληνα δήμαρχον" .

Μετά τινά φιλόφρονα συνομιλίαν αμφοτέροι οι επισκέπται απεχαιρέτισαν τον κ. Τσέρτσιλ και προεπέμφθησαν μέχρι τινός υπ' αυτού, του αγήματος χαιρετίζοντος στρατιωτικώς και επιβάντες της λέμβου διεπεραιώθησαν εις την προκυμαίαν διαβιβάσαντες και την πληροφορίαν ότι τη 10 π.μ. θα απεβιβάζετο ο Υφυπουργός.

Κατά την ώραν αúτην μεγάλη λέμβος φέρουσα τον υφυπουργόν μετά του πλοιάρχου και της ακολουθείας του απεσπάσθη του καταδρομικού και υπόπτερος αφίκετο εις την αποβάθραν όπου άύθις προσεφώνησεν αυτόν ο κ. Δήμαρχος ειπών:

"Είμαι ευτυχής η πολίχνη μας, εντιμότητε, διότι έχει την υψηλήν τιμήν να δεξιωθή Υμάς και προσαγορεύση δι' εμού το καλώς ήλθετε". Αινούμεν τον Υψιστον και πανηγυρίζομεν την εις την πατρίδα μας αφίξεωσ σας (αναφέρεται μετά τούτο εις την κάθοδον του αιμνήστου Γλάδστωνος εις Επτάνησον). Πατείτε την ιστορικήν γην του Τεύκρου και του Ευαγόρου εκπρόσωπος της φιλελευθέρας Κυβερνήσως της Α. Μεγαλειότητος και του Μ. Βρεττανικού Έθνους και από πρώτης όψεως μαντεύετε τους πόθους και τα αισθήματα

του οίτινες συνενοούνται εις την διάπυρον ευχήν υπέρ της ενώσεως μετά της Μητρός Ελλάδος (παρατεταμένα ζωτωκραυγαί πληρούσι τον αιθέρα "Ζήτω η Ένωσις").

Τον ακοίμητον τούτον πόθον στεντορείως διεκήρυξε ο αοίδιμος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κατά την πρώτην ημέραν της αγγλικής κατοχής δεξιούμενος τον πρώτον αντιπρόσωπον της Μ. Βρετανίας και μυριόστομον επαναλαμβάνει αυτόν από των ψυχίων της καρδίας του κατά πάσαν στιγμήν και ανά πάσαν γωνίαν της Κύπρου.

Τον πόθον τούτον ερμηνεύει και την στιγμήν ταύτην ισχυρά και αβίαστος φωνή από των στέρνων όλων ημών (παρατεταμένα ζωτωκραυγαί " Ζητω η Ένωσις").

Μετά της γλυκείας λοιπόν ελπίδος της ταχείας ενώσεως ημών μετά της μητρός Ελλάδος επί της ενδόξου Βασιλείας του γαληνοτάτου άνακτος της Μ. Βρετανίας αναφωνούμεν εκ του βάθους της καρδίας ημών:

Ζήτω η Α. Μ. ο βρεττανός άναξ Εδουάρδος Ζ.

Ζήτω ο έντιμος υφυπουργός Του κ. Τσέρτσιλ.

Ζήτω η ένωσις της Κυπρου μετά της Μητρός Ελλάδος.

Την ενθουσιαστικήν προσφώνησιν του κ. Δημάρχου εκάλυψαν νέα και βροντώδεις ζητωκραυγαί υπέρ της ενώσεως, ενώ το πέλαγος των σημαίων εκυμάτιζε τρικυμιωδώς. Η φωνή του παρισταμένου Μωαμεθαν. συμβούλου Ναήμ Εφ. επνίγετο υπό της βροντής των ελληνικών ζητωκραυγών δηλούντος ότι η Κύπρος αν ποτέ ήθελεν εγκαταλειφθή υπό της Αγγλίας πρέπει ν' αποδοθή εις τον Κύριον Αυτής, την Α. Μ. τον Σουλτάνον.

Ο κ. Τσώρτσιλ προσηνής πάντοτε απαντά:

"Ειμί λίαν ευτυχής διά την εγκάρδιον υποδοχήν σας ελπίζω ότια κατά το διάστημα της ολιγοήμερου διαμονής μου θα κατωρθώσω να μελετήσω το περίπλοκον ζήτημα μεταξθ των δύο φυλών. Βεβαιωθήτε ότι θα φροντίζω πάντοτε περί της ευτυχίας της νήσου ταύτης".

Τους λόγους του υφυπουργού εκάλυψαν και πάλιν αι ζωτωκραυγαί υπέρ της ενώσεως και ότε επέβη της αμάξης διευθυνόμενος προς την αγγλικήν Λέσχην, κυρίαί και δεσποινίδες έρριπτον εις αυτήν μικράς κομπάς ανθοδέσμας μετά γαλανολεύκων ταινιών χρυσοίς γράμμασι φερουσών τας λέξεις " ζήτω η ένωσις" το δε πλήθος ανασίοντας σημαίας και διηνεκώς ζητωκραυγάζον παρηκολούθει αυτήν.

Ο υφυπουργός κατήλθεν προ της αγγλικής λέσχης όπου ανέμενε αυτόν η Α.Ε ο Μ. Αρμοστής. Το πλήθος εν ζητωκραυγή επανήλθεν αθρόον εις την πόλιν όπου από τού εξώστου της ελληνικής Λέσχης " Ομόνοια" ωμίλησαν προς αυτό ο παρευρεθείς εκεί βουλευτής Λάρνακος- Αμμοχώστου κ. Μ. Γ. Νικολαΐδης και ο δικηγόρος κ. Ι. Μυριάνθης, μεθ' ο διελύθη προσωρινώς.

Τη 2 μ.μ είχε πληρώσει το πλήθος πάλιν όλην την πλατείαν του σιδηροδρο. σταθμού όπου τη 3 μ.μ. αφίκετο ο υφυπουργός μετά της Α. Ε του Μ. Αρμοστού και της ακολουθείας του και επιβάντες της αμαξοστοιχίας απήλθον κατευοδούμενοι υπό εκκωφαντικών ζητωκραυγών " ζήτω η ένωσις".

Προ της εξόδου του εκ του ατμοπλοίου ο υφυπουργός έλαβε τριακοντάδα τηλεγραφημάτων εκ διαφόρων πόλεων διαφόρων σωματείων διαδηλούντων τον υπερ της ενώσεως πόθον του Κυπριακού λαού.

Ψήφισμα υπέρ της ενώσεως υπεβλήθη παρά της πόλεως Βαρωσίων.

ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑ: Αι αγοραΐαι έξεις της Λευκωσίας αντιτίθενται όλως προς πολυπληθείς συναθροΐσεις ανθρώπων, εν εργασίμω μάλιστα ημέρα εντύυτοις ενωρίς πολλάί οικογένειαι απο της 3 μ.μ. ήρξαντο συρρέουσαι περί τον σιδηροδρομικόν σταθμόν αι μεν πεζή πολλάί δε επί σημαιοστολίστων αμαξών και περί την 4ην μ μ. εκλείοντο τα καταστήματα και το ρέυμα των ανθρώπων ογκούτο. Εις την αρξαμένην ήδη κίνησην προσέδωσαν πολλήν ζωηρότητα και φαιδρότητα οι μαθηταί των κοινοτικών σχολείων και αι μαθήτριάι του κοινοτικού παρθεναγωγείου φέροντες εκάστη ανά μίαν ελληνικήν σημαίαν και παραταχθέντες κατά μήκος της κεντρικής οδού ήτις παρείχε το θέματα

γαλανολεύκου ποταμού.

Καταστήματα και οικίαι της οδού ταύτης ως εκ συνθήματος εσημαιοστολίσθησαν και το περιβάλλον καθ' άπαν το μήκος της οδού αποτελεί θέαμα ενθουσιαστικόν. Πολλοί ήδη πολίται προσέρχονται σημαιοφορούντες και παρελαύνουσιν οι μαθηταί του γυμνασίου φέροντες έκαστος σήματα τινά μικρά μαθυκύανα ή κυανοπράσινα μετά λευκού ασυμμέτρου σταυρού άτινα φαίνονται ότι ήθελον να παραστήσωσι σημαίαν ελληνικήν, παν άλλο όμως ήσαν ή σημαίαι ελληνικάί.

Αι φωτογραφικάί εικόνες της δεξιώσεως ελπίζομεν ότι θα δείξωσιν εντελώς την πλήρη αντίθεσιν της παραστάσεως των κοινοτικών σχολείων προς την του γυμνασίου το παρθεναγωγείον φανερωμένης υπό την διαχείρισιν της παλαιάς επιτροπής, ουδαμού εφάνη και έπραξε κάλλιον η αν ενεφανίζετο ως το γυμνάσιον.

Οι μαθηταί και αι μαθήτριάι πάντων των άνωθι ειρημένων εκπαιδευτηρίων παρετάχθησαν κατά μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής περί του ανατολικού άκρου της πλατείας του σταθμού εις έκτασιν σχεδόν μιλίου.

Η πλατεία του σταθμού ήτο έρημος, εν ω ηδύνατο να πληρωθή ολόκληρος υπό του μαθητικού κόσμου εν ευτάκτω παρατάξει ήτις θ'απετέλει ωραιοτάτην εικόνα.

Αλλ' οι μαθηταί εκρατήθησαν μακράν της πλατείας διότι βεβαίως έφερον σημαίας ελληνικάς.

Το άλλο ποικίλον πλήθος εξ ανδρών, γυναικών και παιδων, ων πολλοί έφερον σημαίας και οι σημαιστόλιστοι όμιλοι επλήρουν τον περί τον σταθμόν χώρον όστις ολόκληρος παρείχε την θέσιν και την εντύπωσιν χώρας αγνώς ελληνικής διαδηλούσης επί τη επισκέψει του βρεττανού πολιτευτού τους αιωνίους και ακοιμήτους εθνικούς πόθους του.

Οπου και αν έστρεφε τις το βλέμμα θα συνήντα σημαίας Ελληνικάς η διεσπαρμένας ή κατά πυκνάς γραμμάς και συσάσεις. Ουδέν υπήρχε γενικόν, εκυρίευσεν όλον τον χώρον εκείνον μια ωραία και

συγκινητική εικών της αθανάτου ελληνικής ιδέας.

Η σειρήν της σιδηροδρομικής ατμομηχανής και ο αναθρόσκων καπνός μακρόθεν ήγγειλαν την προσέγγισιν του ανυπομόνως αναμενομένου ξένου, και εις τον συριγμόν απήτησαν αι αργυραί κραυγαί των παρατεταγμένων μαθητριών και μαθητών "ζήτω η ένωσις", και εις τον ανελίσσόμενον καπνόν ο χαρμόσυνος κραδασμός των παμπληθών σημαίων.

Η εμφάνισις της ατμομηχανής μετά της ελκομένης αμάξης ης επέβαινον ο εντ. Υφυπουργός, η Α Εξ. ο Μ. Αρμοστής μετά των εις Αμμόχωστον εκδραμόντων και της ακολουθείας αυτών προουκάλεσε σφοδράν συγκίνησιν και το πλήθος των σημαιοφόρων συνωστίζετο παρά την σιδηροδρομικήν γραμμήν, από άκρου δε εις άκρον βοή συνεχής, αντηχεί "Καλώς ήλθετε, ζήτω η ένωσις".

Εις τον σταθμόν παρήσαν ο Πανιερ. Μητροπολίτης Κιτίου μετά των βουλευτων Λευκωσίας-Κυρηνείας κ.κ. Α και Θ. Θεοδότου, και ο κ. διοικητής μετά του δημαρχεύοντος Λευκωσίας, όστις και προσεφώνησε τον Υφυπουργόν ευχαριστήσας αυτώ εκ μέρους της πόλεως και επικαλεσάμενος την μέριμναν αυτού υπέρ του τόπου ούτινος θα αντιληφθή προσωπικώς των αναγκών και του φρονήματος αυτού.

Μετά ταύτα ο κ. Θ. Θεοδότου, εξ ονόματος της νήσου προσεφώνησε την Α. Εντιμότητα, ως εξής:

"Εντιμότητα,

Η Κύπρος πάσα δεξιούται υμάς γηθοσύνας πεποιθυία ότι επισκέπτεσθε αυτήν ουχί με τας χείρας κενάς. Οι Κύπριοι, πολλά έχομεν να υποβάλωμεν αιτήματα, τη στιγμή όμως ταύτη κύριον αίτημα ο ελληνικός της νήσου πληθυσμός υποβάλλει και δι' εμού την ένωσιν της Κύπρου μετά της Ελλάδος, αφ' ης ουδεμία δύναμις ηθική ή ύλική, ουδέν συμφέρον οσονδήποτε μέγα δύναται ν' αποχωρίση αυτής.

Προς τον μέγαθυμον άνακτα της Μ. Βρετανίας ατενίζομεν οι υπόδουλοι Έλληνες ως προς ελευθερωτήν και δι' ελπίδος έχομεν ότι η ωραία της Αγγλίας δόξα εν Επτανήσω θα επαναληφθή και εν Κύπρω

και εν τω προσώπω της Υμ. εντιμότητος η Κύπρος χαιρετίζει νέον Γλάδστωνα, προάγγελον της ελευθερίας της.

Επί τούτοις αναφωνώ:

-Ζήτω ο βασιλεύς της Μ. Βρετανίας Εδουάρδος Ζ.

- Ζήτω της Κύπρου η ένωσις μετά της Μητρός Ελλάδος.

Ο κ. Τσέρτσιλ απήντησεν ως εξής:

Ευχαριστώ τω εντίμω κ. Θεοδότου διά την λαμπράν δεξίωσιν ης τυγχάνω εν Λευκωσία όσον αφορά εις το πρώτον ζήτημα επαναλαμβάνω ό,τι είπον προ και προς τον κ. δήμαρχον, ότι τα αιτήματα της νήσου θα ληφθώσιν υπ' όψει αναλόγως των σπουδαίων επιχειρημάτων, δι' ων θα συνοδεύωνται.

Όσον αφορά το δεύτερον νομίζω ότι δεν είναι πρόσφορος η στιγμή αύτη όπως είπε τι περι τούτου, αλλ' ευχαριστώ τον έντιμον κ. Θεοδότου διά τας λαμπράς και υψηλάς εκφράσεις προς την Α. Μεγαλειότητα τον Βασιλέα Εδουάρδον"

Ο κ. Διοικητής συνέστησεν είτα προς τον υψυπουργόν, τον Αγ. Κιτίου και τον Αντ. Θεοδότου και μετά βραχείαν ανάπαυλαν επέβησαν άπαντες ων αναμενουσών αμαξών κατευθυνόμενοι εις το Αρμοστείον και προπεμπόμενοι πάντοτε διά ζωτηκραυγών "Ζήτω η ένωσις".